Budoucnost lomu ČSA

Již realizované rekultivace

Přirozená obnova

(Území přístupná bezprostředně po ukončení těžby v lomu ČSA)

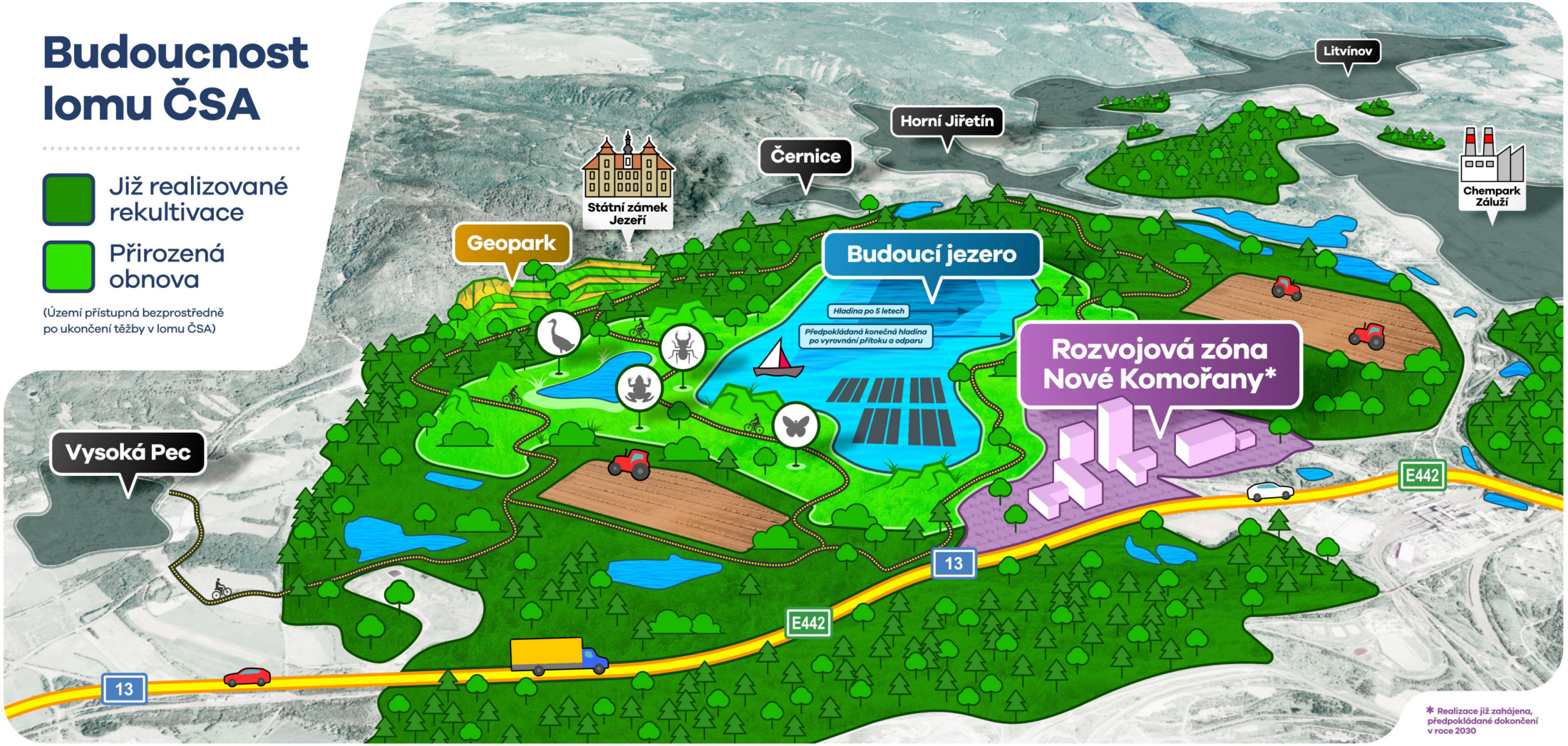

* Realizace již zahájena, předpokládané dokončení v roce 2030

Otázky a odpovědi

Budou mít lidé přístup k budoucímu jezeru? Jak budou vypadat břehy?

V rámci předkládaného návrhu je finální vzhled jezera ve více variantách, které se liší podle různých scénářů vývoje klimatu. Protože nelze stanovit pevně danou hladinu jezera, nebudou pravděpodobně jeho břehy zpevněny a jeho hladina může kolísat. Přírodní břehy bez těžkého kamenného valu budou pro návštěvníky atraktivní, budou velmi členité, s širokým pásem mělkých pláží a vegetace, přibřežními tůněmi či ostrůvky. Přístup k jezeru bude možný v obdobném rozsahu jako k jakémukoliv jinému vodnímu prvku v krajině. Stále je však ve hře i varianta vodního díla se zpevněnými břehy s komerčním (pravděpodobně energetickým) využitím. To nastane v případě, že bude existovat finální uživatel a provozovatel.

Jak dlouho potrvá, než bude touto částí bývalého lomu příjemná procházka?

Už teď se v území vyskytují cenné a zajímavé ekosystémy. Zejména v oblastech, kde jsou již delší dobu ukončeny těžební aktivity. Příjemná, ale hlavně zajímavá a poučná procházka bude v těchto částech lomu možná ihned po ukončení těžby, jakmile pro pěší návštěvníky lomu pominou bezpečnostní rizika. Když budou dodržovat běžná pravidla pro pohyb v přírodě, z odborného hlediska nebudou návštěvníci během ekologické obnovy žádným rizikem. Zpřístupnění vybraného území lomu ČSA bude i s využitím odpovídající infrastruktury zajišťovat Agentura ochrany přírody a krajiny ČR (AOPK ČR).

Mohou být v takové krajině, jakou plánujete u Vysoké Pece, také turistické cesty a stezky?

V lomu už nejrůznější cesty jsou. Teď slouží k obsluze lomu, ale po jeho uzavření se právě z nich stanou turistické pěšiny či cyklostezky. Jejich využití je tedy vítáno nejen na území u Vysoké Pece, ale v celé oblasti lomu. Počítá s nimi ve svém konceptu také AOPK ČR, včetně jejich napojení na oblast Jezeří. Zároveň agentura uvažuje i o vzniku návštěvnického centra – Domu přírody, mají být postaveny nejrůznější edukativní „atrakce" typu pozorovatelny, různé vyhlídky. Již nyní jsou cesty vedoucí po okraji lomu hojně využívány jak turisty, tak i místními návštěvníky.

Je při dalším plánování pamatováno na potřeby matek s dětmi?

Kromě volné divoké přírody, která pochopitelně zlepší celkové životní prostředí v oblasti, bude území samozřejmě přístupné nejen pro sportovně zdatné turisty, ale také pro naše nejmenší. Kromě možností procházek v přirozené přírodě zde vzniknou i nejrůznější hravé naučné a edukativní prvky, které plánuje Agentura ochrany přírody a krajiny ČR (AOPK ČR).

Co tento způsob obnovy krajiny znamená pro obce? Mohou v budoucnu území využít například pro výstavbu rodinných domů?

Pro přilehlé obce a jejich obyvatele znamená nově předkládaný koncept, že alespoň malá část lomu (jde o 14 % celkové výměry vč. výsypek) bude zcela věnovaná přírodě. To přinese zkvalitnění životního prostředí, zvýšení turistické atraktivity a výrazně rychlejší zpřístupnění lokality. Co se výstavby rodinných domů týče, záměr nijak nemění stávající stav. Na územích v sousedství obcí jsme už rekultivovali a žádné další změny tady nebudou. Pozemky určené pro ekologickou obnovu jsou ve vlastnictví státu, záleží na jeho rozhodnutí, jak je využije.

Jak dlouho potrvá, než jezero samovolně přirozeně nateče?

Přirozené napouštění jezera začne ihned po ukončení těžby a sanačních prací, tedy jakmile přestane těžební společnost odčerpávat vodu z důlní jámy. Pro přirozené napouštění jezera je přitom kalkulováno více variant. I pokud vezmeme tu nejpomalejší, vznikne základ jezera velmi rychle. Do dvou let vznikne jezero o rozloze cca 70 ha a do 10 let by mělo podle našich hydrologických modelů vystoupat na hladinu na kótu 115 m n. m. Voda tak pokryje území o rozloze 144 ha. Voda pak bude postupně stoupat a tzv. ustálené hladiny dosáhne až v horizontu dalších desítek let. Pokud bude do jezera zaveden některý z toků z jeho přirozeného povodí, bude napouštění rychlejší a již za 10 let může mít jezero rozlohu blížící se 200 ha (téměř rozloha jezera Milada u Ústí nad Labem). Mimochodem, i samotné postupné napouštění jezera může být pro pozorovatele velmi zajímavé a turisticky atraktivní.

Pokud bude území ponecháno přírodě a přirozené obnově, nezaroste celé invazními druhy rostlin, jako je bolševník?

Invazní druhy jsou problémem celé české krajiny, ale podle odborných studií je zajímavé, že jejich šíření v lomech či výsypkách je menší než jinde. Tam, kde obnovujeme přírodu v lomu ČSA klasicky, postaru, budeme nepůvodní druhy průběžně odstraňovat. Zato v místech, kde je plánována moderní ekologická obnova, jejich větší rozšíření nepředpokládáme, protože zde nemají vhodné půdní podmínky. Určité riziko šíření invazních druhů pak zůstává v místech plánovaných pro fotovoltaiku, tam však bude vegetace udržována sečením.

Budete sledovat také vliv přirozené obnovy na klima v regionu? Bude mít vůbec na klima nějaký vliv?

Součástí monitoringu jezera by mělo být sledování celkového vodního a klimatického režimu v území. Předpokládá se, že postupné napuštění jezera, vznik dalších drobných vodních ploch v terénních prohlubních a postupně rostoucí zeleň bude mít pozitivní vliv na celkový charakter místního klimatu. Právě z hlediska měnícího se klimatu je koncept ekologické obnovy méně rizikový než jakýkoliv jiný. Příroda sama nejlépe rozhodne, jaké druhy se v území udrží a jaké nikoliv. Ekologické procesy umožní vytvoření udržitelného prostředí, které bude vůči klimatickým změnám mnohem odolnější než technicky provedené rekultivace, u kterých se s postupující klimatickou změnou zvyšuje podíl odumřelých výsadeb. Plochy bez terénních úprav mají větší potenciál pro vznik drobných vodních prvků než urovnané a jednotně srovnané plochy po technické rekultivaci. A takové drobné vodní plošky budou lokálnímu mikroklimatu pomáhat.

Představuje přirozená obnova krajiny nějaké další náklady na údržbu pro okolní obce?

Přirozená ekologická obnova krajiny je z ekonomického pohledu varianta nejefektivnější. Celá lokalita bude i nadále vlastněna státem. Pro území bude stanoven správce, kterým by v tomto případě měla být Agentura ochrany přírody a krajiny ČR. AOPK ČR tak bude odpovědná za management území a ponese případné další náklady. Moderní ekologický koncept neznamená žádné náklady pro okolní obce ani v rámci údržby. Naopak uspořené prostředky za neefektivní technické rekultivace by podle plánu MŽP měly být využity na různé projekty okolních obcí zlepšující život místních obyvatel.

Co se stane s finanční rezervou, která byla původně určena na rekultivace?

Bude využita prostřednictvím dotačních titulů na rozvoj regionu. O konkrétních projektech přitom budou rozhodovat samy obce.